

کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی

گزارش از نحوه تدویر سیمینار آگاهی از قانون اساسی تحت عنوان (بررسی قانون اساسی گزایی در صدمین سال استقلال افغانستان)

ترتیب کننده : محمد خلیل (قیامی) متخصص دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی.

گیرنده : محترم محمد ضیاء " فرهمند " رئیس دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی.

تائید کننده : محترم داکتر عبدالرؤوف " هروی " عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی.

تاریخ تدویر : اول اسد سال ۱۳۹۸

ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی

خلص گزارش سیمینار آگاهی دهی از قانون اساسی

عنوان برنامه	سیمینار آگاهی دهی از قانون اساسی تحت عنوان (بررسی قانون اساسی گرایي در صدمین سال استقلال افغانستان)
موقعیت و مدت برنامه	تالار وزارت دولت در امور رسیده گی به حوادث برای مدت یک روز.
اهداف برنامه:	<ul style="list-style-type: none"> • بلند بردن سطح آگاهی رؤسا، آمرین و کارمندان از مواد قانون اساسی • تفهیم درست مواد قانون اساسی و گسترش فهم آن در محیط کاری.
محتوای برنامه :	<p>فصل های قانون اساسی به شمول ماده های آن :</p> <ul style="list-style-type: none"> • دولت • حقوق اساسی و وجایب اتباع • احکام عمومی • حکومت • اداره • قضاء
تعداد شاملین برنامه:	۶۰ تن از رؤسا، آمرین و کارمندان وزارت دولت در امور رسیده گی به حوادث .
تدویر کننده برنامه:	ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی، کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی.
تهیه کننده وجه مالی	کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی.

الف : معرفی

ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی بر اساس پلان سالانه خویش همواره تلاش نموده است سیمینارهای آموزشی و آگاهی دهی را با کمترین امکانات و بیشترین بازدهی دایر نماید. و سیمینارهای آموزشی و آگاهی دهی از قانون اساسی را با بهترین کیفیت و با بهره گیری از متخصص ترین افراد ذیربط برگزار نموده است .

سیمینار آگاهی دهی قانون اساسی افغانستان که به مدت یک روز در تالار وزارت دولت در امور رسیده گی به حوادث برگزار شد به هدف آگاه سازی رؤسا، آمرین و کارمندان و تجدید معلومات شان در مورد فصول و مواد قانون اساسی افغانستان بوده است ، قانون اساسی بالاترین قانون بوده که به حیث قانون مادر نیز یاد میشود تمام قوانین و لوایح افغانستان با بهره گیری از قانون اساسی تدوین شده و هیچ قوانینی نمی تواند خلاف مواد مندرج قانون اساسی تصویب و به مرحله اجراء قرار گیرد، درک بهتر مواد قانون اساسی توسط موظفین خدمات عامه و تطبیق آن به هر شهروند افغانستان ضروری پنداشته میشود مخصوصا کارکنان ادارات دولتی و غیر دولتی زیرا آنها به عنوان مجریان قانون عمل نموده و در برابر مردم پاسخگو میباشند.

این برنامه گام مثبتی برای آگاهی دهی کارمندان نهاد مهم جامعه (وزارت دولت در امور رسیده گی به حوادث) مسئولین و کارکنان ادارات دولتی از قانون اساسی قلمداد گردیده و با استقبال گرمی از سوی ۶۰ تن اشتراک کننده این برنامه روبرو شده است.

ب : خلاصه برنامه :

سیمینار آگاهی دهی از قانون اساسی افغانستان به مدت یک روز برگزار گردیده در سه بخش توسط چهار تن از مسئولین کمیسیون ، رئیس دیپارتمنت و متخصصین ارائه گردیده. قانون اساسی افغانستان دارای دوازده فصل و ۱۶۲ ماده بوده و طی هر فصل خویش در مورد یکی از موضوعات اساسی که در یک حکومت مردم سالار ضرورت است الزامات کلی و عمومی تسجیل شده است . در بخش اول سیمینار مطابق آجندا بعد از توزیع قرطاسیه وقانون اساسی سیمینار باتلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید توسط قاری صاحب قاضی عبدالباری و پخش سرود ملی کشور به ساعت ۹:۳۰ قبل از ظهر آغاز گردید .

سپس طبق آجندا محترم نجیب آقا (فهیم) وزیر دولت در امور رسیده گی به حوادث به هیئت محترم کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی خوش آمدید گفته، از کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی مبنی بر اینکه وزارت دولت در امور رسیده گی به حوادث را محل تدویر برنامه (آگاهی از قانون اساسی) انتخاب نمودند و شامل پلان کاری خویش داشتند سپاس گزاری نمودند.

موصوف در صحبت هایشان ضمن باورمندی به قانون گرایی، قانون اساسی کشور را سند وحدت ملی در کشور دانسته وقانون اساسی را اساس نظام که بر محور آن نهاد های حکومتی ، ادارات وقوانین ارگانیک شکل میگیرد توصیف نموده. قانون اساسی را در یک کشور ضامن ثبات جامعه دانسته و حراست از آن را وجوبه ای تمام اتباع افغانستان دانست .

محترم فهیم قانون اساسی را به عنوان قانون مادر یاد میگردد روابط قدرت را درنظام تعریف ، حقوق و وجایب شهروندان را تعریف میکند. و خوب است که بخاطر نهادینه شدن قانون گرایی در جامعه و کشور همچو سیمینارها تدویر و به منظور آگاهی اتباع مفید واقع میشود. و نسبت جنگ های در کشور مدت که فاقد عدم تطبیق قانون بودیم حقوق همه پامال بود. وبعد از سال ۱۳۸۲ که قانون اساسی فعلی ما در لویه جرگه تاریخی تصویب گردید یکی از بهترین قوانین اساسی در سطح منطقه میباشد ومدت ۱۵ سال از تصویب آن سپری میگردد . حقوق و وجایب تمام اتباع کشور در آن تسجیل گردیده است و باید به منظور حقوق و وجایب خویش آنها بار بار مطالعه و در تطبیق ورعایت آن کوشش نمایم وقانون پذیر باشیم . قانون پذیری سبب پیشرفت جامعه و زندگی کشور وشهر وندان ما میگردد . واگر درست متوجه شویم قانون اساسی ما از دین مقدس اسلام منشه گرفته است و باید بار بار قانون اساسی را مرور نموده وآنها دروظیفه وسایر اجراء امور یومیه خویش رعایت وحمايت نمایم و در پایان صحبت بازهم یک بار دیگر

از کمیسیون اظهار سپاس نموده وعده نمودند که در تطبیق قانون اساسی کشور با کمیسیون در ساحه کاری مربوطه همکاري مینمایند و به صحبت های خویش خاتمه بخشیدند .

بعد از آن مطابق آجندا محترم داکتر عبدالرؤف " هروی " عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی، بعد از تشکری از همکاري های همه جانبه رهبری محترم وزارت دولت در امور حوادث و دست اندر کاران شان ، در برگزاری سمینار آگاهی دهی از قانون اساسی ، صحبت های خویش را با تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید آغاز نمودند . بحثی که ما در این برنامه خواهیم داشت همان موضوع نهاد های صیانت از قانون اساسی در افغانستان خواهد بود، قانون اساسی که یک وثیقه ملی است و مدت ۱۵ سال میشود که به تصویب رسیده است ، توسط خود مردم افغانستان نوشته و از طرف نماینده گان ملت افغانستان در لویه جرگه به تصویب رسیده است . ما به همه ارزش های آن اجماع داریم که در سابق حاکم یا پادشاه هم قانون بود هم قانون گذار و هم مجری قانون که در این عصر اکثر قوانین اعطایی میبود اما در عصر حاضر نظام های مردم سالاری مطابق به احکام قوانین اساسی شکل میگرد که تفکیک قوا به وجود آمده و مردم در تعیین زمامداران خویش خود تصمیم میگیرند که این حق خویش را مستقیم اعمال میکنند یا غیر مستقیم از طریق نمایندگان خویش.

محترم داکتر هروی صدمین سال استقلال کشور را به همه تبریک عرض نمودند . وایشان افزودند که قانون گرایی از زمان شاه امان الله خان شروع شده و در سال ۱۳۰۱ صاحب یک نظام قانون مند شدیم که در این دوره نظام نامه ها منحل قانون اساسی در لویه جرگه شهر جلال آباد و بعدا در لویه جرگه پغمان با تعدیلات به تصویب رسید که در پی آن در زمان نادرخان و ظاهر شاه شاهد قوانین اساسی پیشرفته بودیم. به همین ترتیب سال های بعدی قوانین اساسی وضع گردید و آخرین قانون اساسی ما که هم اکنون مرعی الجرا میباشد قانون اساسی سال ۱۳۸۲ است که دارای مزایای میباشد.

وایشان در ادامه سخنان خویش از ماده های اول، دوم ، سوم ، قانون اساسی که راجع به اسلامی بودند قانون اساسی تذکر رفته است برای اشتراک کنندگان سمینار تشریحات ارایه نمودند . و همچنان در قسمت از سخنان شان از مواد ۱۲۱-۶۴ و ۱۴۹ قانون اساسی توضیحات و معلومات جهت آگاهی اشتراک کنندگان ارایه نموده و مورد قبول حاضرین برنامه گردید.

محترم هروی صاحب افزودند که کان ایلسن دانشمند انگلیسی در سال ۱۹۲۰ نهاد های صیانت از قانون اساسی را مورد ارزیابی قرار داده و دو نوع صیانت از قانون اساسی وجود دارد . که یکی روش قضایی و دیگری روش سیاسی است : مثلاً شورای قانون اساسی فرانسه ، شورای نکهبان که در ایران وجود دارد و راجع به کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی برای اشتراک کننده گان توضیحات مفصل ارایه نمودند .

و در اخیر صحبت های داکتر هروی از طرف اشتراک کننده ها سوالات مطرح گردید که جوابات قناعت بخش برای حاضرین ارایه گردید.

در پایان محترم داکتر عبدالرؤف " هروی " با ابراز تشکر امتنان و دعای خیر و فلاح مردم افغانستان و دسترسی به قانون اساسی در تمام نقاط کشور به صحبت های خویش خاتمه بخشیدند.

بعداً مطابق آجندا محترم محمد ضیاء "فرهمند" رئیس دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی، در مقدمه قبل از بحث اصلی چنین بیان داشتند ، نخست اجازه دهید که سلام و احترامات خود را به حاضرین در تالار تقدیم نمایم . و جا دارد که به نماینده گی از کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی از رهبری محترم وزارت دولت در امور رسیده گی به حوادث و تمام دست اندرکاران شان ابراز تشکر و سپاس گزاری نمایم که زمینه برگزاری این سمینار یک روزه را توسط تیم تخنیکی کمیسیون فراهم نموده اند .

موصوف در ادامه موضوع قانون اساسی گرایی و صیانت از قانون اساسی در افغانستان به بررسی گرفتند. تصویب نظام نامه ها در زمان شاه امان الله خان شروع شده و در سال ۱۳۰۱ صاحب یک نظام قانون مند شدیم که در این دوره نظام نامه ها منحل قانون اساسی به تصویب رسید که در پی آن در زمان نادرخان و ظاهر شاه شاهد قوانین اساسی پیشرفته بودیم. به همین ترتیب سال های

بعدي قوانين اساسي وضع گرديد و آخرين قانون اساسي ما كه هم اكنون مريع الجرا ميباشد قانون اساسي سال ۱۳۸۲ است كه داراي مزايای

ضمن سپاس و قدردانی از اشتراك فعال و همكاری اداره محترم در راستای تدوير برنامه قانون اساسي روي قانون اساسي گرايي و مفهوم آن صحبت نموده و ارزش آنرا در جهان و افغانستان به بررسي گرفتند، درنخست تاريخ و علل و عوامل قانون اساسي گرايي را در كشور های جهان مطرح نمودند كه .

۱- یکی از عوامل قانون اساسي گرايي كشور ها عبارت است از استقلال كشور ها بوده كه آن كشور ها برای معرفي خويش در دنيا و حكومت داری خوب و مشروعيت نظام خويش به وضع و تصويب قانون اساسي پرداختند.

۲- تجزيه كشورها و ايجاد كشور های جديد.

۳- بعضاً قانون اساسي زماني مطرح ميگردد كه نظام ميخواهد مشروعيت داشته باشد و حقوق اساسي و وجايب اتباع رعايت و حمايت شده باشد به وضع قانون اساسي ميپردازند. اما در افغانستان قانون اساسي گرايي از يك قرن بدینسو تاريخ دارد كه مبداء قانون اساسي گرايي بدون شك مبارزات طاقت فر سايي را در كشور ما با خود داشته است به تحولي كه بعد از وضع اولين قانون اساسي تحت عنوان نظام نامه دولت عليه افغانستان در قراء و قصبات افغانستان مردم نظام نامه را به يك دست و به دست ديگر قرانكریم را ميگرفتند كه آیا کدام يك بهتر است ، در حاليكه اين گونه قياس اصلاً مبتني بر عقلانيت و درست نخواهد بود، چرا كه سخن پروردگار با سخن بشر اصلاً مقایسه درست نیست ، بايد خاطر نشان ساخت كه قبل از وضع قوانين اساسي در دنيا نظام های شاهی و موروسي بوده است كه حرف شاه قانون بوده، حكمش قضاء و اجراتش قوه اجرائيه ، اما در افغانستان اگر يك با ر ملاحظه كنيم و به گذشته برگرديم كه از زمان امان الله خان تا امروز چقدر قانون اساسي گرا بوديم و از اين لحاظ در چه وضعيت قرار داشتيم كه متاسفانه بستر سازي مناسب برای قانون اساسي گرايي و فرهنگ آن وجود نداشته است، اين وضع تا امروز دوام و ادامه داشت و ثبات قانون اساسي گرايي را نداشتيم ، بناءً سنك بنای قانون اساسي گرايي در افغانستان بسيار ضعيف آغاز گرديده يعنی از يك طرف بستر ساز مناسب وجود نداشته ، دوم اينكه در كشورها بيشتر از اينكه به قانون گرايي توجه شود ملوك التعيافي حاكم بوده كه در اين صورت در باب خودش قانون ، قاضي و مجري آن بوده است .

محترم فرهنگمنند در ادامه صحبت های شان راجع به قانون اساسي گرايي و روي ثبات قانون اساسي افزودند كه قانون اساسي گرايي چه وقت شروع شد و چرا شروع شد.

اولين نکته مهم در قانون اساسي گرايي دفاع از حقوق اساسي شهروندان در برابر قدرت مطلقه زمامدار بوده ، هر زمامداری كه قدرت را بدست می گرفت در تاريخ باستان و بعد از آن جوامع بشري از يك وضعيت ناهنجاری ناشی از مطلقه شدن قدرت رنج می برد و هر زمامداری تلاش ميكرد تا با زور و سر نيزه حكومت شان را به مردم قبول نمايند. و با اعمال وحشت و به دار آويختن انسانها مشروعيت كسب كنند. كه برای محدود كردن قدرت مطلقه ای كه به استبداد گرويده بود ، قانون اساسي به عنوان يك سند معتبر و ملی مهم بوده تا حد اقل حدود و اختيارات قدرت زمامدار را مشخص نمايد.

موضوع دوم كه در قانون اساسي گرايي بيشتر مطرح است و خيلي از جنبش های مشروطه خواهی در جهان و افغانستان با پابندی به اين روش ها مبارزه كردند ، جلوگیری از مطلقه شدن قدرت و تعديل قدرت زمامدار است، چنانچه در تاريخ جوامع بشري و ملل مختلف وقتی مطالعه می كنيم می بينيم كه شخص زمامدار بنام شاه يا سلطان يا هر عنوان ديگري خود هم مقنن است هم قاضي و هم مجري قانون وقتی اين سه قدرت در وجود يك فرد تبارز كند، قدرت به استبداد بيشتر نزديك ميشود و رهبران مستبد و خود كامة ظهور كند. كه برای تعديل قدرت و سهيم شدن مردم در تصميم گيري نياز بود تا سند معتبر و مورد پذيرش عموم ، راه کاری برای تعديل قدرت در نظر گرفته شود كه سندی بنام قانون اساسي می تواند پاسخ گوی اين معضل باشد.

هم چنان ترقی و انکشاف عمومی جامعه را هم نمی توان از نظر دور داشت و پیوند قانون اساسی با ترقی و انکشاف عمومی یک پیوند ناگسستنی و مهم است، چون ترقی و انکشاف جوامع بر مبنای ثبات و صلح در آن جامعه فراهم میگردد، که قانون اساسی با روحیه عدالت و انصاف و انکشاف متوازن می تواند از یک طرف در وحدت و اتحاد و همديگر پذيری در یک جامعه مؤثر باشد و از جایی هم راه را برای مرفعی شدن و انکشاف بیشتر باز می نماید.

امروز جوامع پیشرفته و مدرن در سایه ای ثبات قانون اساسی شان بیشتر رشد نموده اند مانند ایالات متحده امریکا که بانیات ترین قانون اساسی را دارد و تا امروز همان هفت ماده اول که در اتحاد سیزده مستعمره امریکا و استقلال آن مؤثر تمام شد و کشوری به عظمت ایالات متحده امریکا را اساس گزاری کرد تا امروز به حالت خود باقی است اما از لحاظ ثبات قانون اساسی کشور خوبی نبودیم، چنانچه طی ۹۸ سال گذشته ما هشت قانون اساسی داریم که هر کدام بر مبنای ایدئولوژی خاص زمامداران وقت شکل گرفته و هر حکومت بعدی که به قدرت رسیده اولین کارشان تغییر و تبدیل قانون اساسی کشور بوده است، بدین اساس ارزش و اصول قانون اساسی هنوز هم در جامعه ما نهادینه نشده و باورمندی و اعتماد به قانون اساسی از یک گراف پایین برخوردار میباشد.

و در اخیر یک بار دیگر با اظهار تشکری از رهبری محترم موسسه تحصیلات عالی زاول و محصلین که در برنامه حضور داشتند قدردانی نموده به صحبت های شان خاتمه دادند.

سپس مطابق اجندا محترم لطف الله "رحیمی" متخصص دیپارتمنت ارتباط و آگاهی از قانون اساسی موضوعی را تحت عنوان قانون اساسی افغانستان و رعایت اصول محاکمه عادلانه برای اشتراک کنندگان سمینار ارایه نمودند موضوع متذکره شامل چهار مبحث تشریح گردید که حاوی بخش های ذیل بود. مبحث اول اصول عام که شامل اصل برابری در پیشگاه قانون، اصل آزادی، اصل برائت ذمه، اصل شخصی بودن جرم و اصل قانونی بودن جرم و جزا است.

مبحث دوم بنام اصول پیش از محاکمه که شامل اصل منع شکنجه و مغایر با کرامت انسانی، حق تفهیم و دلایل اتهام، حق برخورداری از وکیل مدافع، حق برخورداری از ترجمان و اصل حرمت مسکن افراد است.

مبحث سوم، اصول هنگام محاکمه که شامل موضوعات اصل استقلالیت محاکم و قضات، اصل علنی بودن محاکمه و اصل مستند و مستدل بودن احکام قضایی است.

مبحث چهارم، اصول پس از محاکمه که شامل موضوعات اصل لزوم جبران خسارت در برابر اشتباه های عدلی و قضایی و اصل منع محاکمه و مجازات مجدد است. برای اشتراک کنندگان سمینار تشریح گردید.

و در پایان برنامه مطابق اجندا محترم مطیع الله (صافی) معین مالی و اداری دفتر وزیر دولت در امور رسیده گی به حوادث، بعد از تشکری از همکاری های همه جانبه و ضمن اظهار سپاس از هیئت محترم رهبری کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی و دست اندر کاران شان، در برگزاری سمینار آگاهی دهی از قانون اساسی تشکری نموده و موضوعات خوب از جانب محترم فرهمند صاحب، هروی صاحب و همکاران شان در رابطه به صلاحیت های رئیس جمهور، قانون اساسی گرایان حقوق و وجایب اتباع معلومات مؤثر و مفید ارایه نمودند. و سمینار تدویر شده را مثبت ارزیابی نموده. و ابراز امیدواری کردند که اشتراک کنندگان سمینار از این برنامه مفید و ارزنده بهره مند شده باشند تا در راستای کاری شان و حاکمیت قانون کمک کند. و در شرایط کنونی آگاهی از مواد قانون اساسی ضروری میباشد. و از اشتراک کنندگان برنامه که با حوصله مندی سمینار را تعقیب نموده اظهار سپاس و قدردانی نموده و به صحبت های شان خاتمه بخشیدند. و برنامه با دعایه خیر و به امید یک جامعه قانون مند و صلح سرتاسری در کشور ما افغانستان به ساعت ۱۲-۳۰ ظهر به پایان رسید.

و در اخیر صحبت شان وعده نمودند که در راستای تطبیق قانون اساسی کشور با کمیسیون در ساحه کاری مربوطه همکاری مینمایند و به صحبت های خویش خاتمه بخشیدند.

ج : روش آموزش

برنامه مذکور از طریق ابزار مختلف آموزشی به شمول لکچر ، سوال و جواب به شکل پرینتیشن تطبیق گردید.

- نتیجه ارزیابی مقدماتی و نهایی

ارزیابی نهایی	ارزیابی مقدماتی
عالی ✓	مناسب

- نتیجه حاصله از ارزیابی سیمینار توسط شاملین

نتیجه	مناسب	خوب	بسیار خوب	عالی	مجموعه
شاملین				✓	
فیصدی					

دست آوردهای این برنامه آموزشی

۱. ۶۰ تن رؤسا، آمرین و کارمندان با مواد قانون اساسی آشنا شدند؛
۲. شاملین با فصل های قانون اساسی آشنا شدند؛
۳. شاملین در مورد ماده های قانون اساسی بحث نمودند؛
۴. آشنایی کامل اشتراک کننده گان با موضوعات بحث شده و تعهد برای ترویج آن در ساحه کاری خویش.

پیامد ها و ملاحظات

- **محتویات تخنیکی و برنامه ای این برنامه آموزشی**
تمام محتویات تخنیکی این برنامه آموزشی بطور درست توسط ریاست دیپارتمنت ارتباط و آگاهی ازقانون اساسی تهیه گردیده بود که توسط شاملین قدردانی گردید.
- **موقعیت تدویر برنامه**
برنامه آگاهی دهی قانون اساسی در تالار دفتر وزیر دولت درامور رسیده گی به حوادث برای مدت یک روز تدویر گردید.
- **وجوه مالی برنامه**
هیچ نوع تخصیص مالی برای این برنامه داده نشده است آموزگاران به شکل افتخاری و رضا کارانه تدریس و همکاری نموده اند

د : پیشنهادات

۱. چاپ و نشر مواد آموزشی در تمام ادارات خدمات ملکی.
۲. تداوم سیمینار های آگاهی دهی در مورد قانون اساسی.
- ۳ - منحيث یک مضمون مستقل درپوهنتون ها دولتی وخصوصی تدریس شود.
- ۴ - درسوالات امتحان کانکور گنجانیده شود.

